

Lietuvių kalbos ir literatūros olimpiada Lietuvos ir užsienio lietuviškų mokyklų mokiniam

11–12 klasės

Respublikos etapas

2017 m.

ATSAKYMAI

I UŽDUOTIS

- a) A. Vienuolis, „Paskenduolė“, Veronika;
 - b) J. Biliūnas „Liūdna pasaka“, Juozapota;
 - c) Šatrijos Ragana, „Sename dvare“, Mamatė.
1. a) realizmas, b) realizmas, c) neoromantizmas
 2. Šiuos XX a. pradžioje sukurtus kūrinius sieja moters vaizdavimo tema. Pirmuose dviejuose (A. Vienuolio ir J. Biliūno) kūriniuose vaizduojamos moters problemos pobaudžiaviniame Lietuvos kaime, kuriame moterų socialinė ir psichologinė padėtis buvo sunki, moteris buvo priklausoma nuo vyro, papročių ir socialinių aplinkybių, o ištikus nelaimėi likdavo viena ir atstumta visuomenės. Šatrijos Raganos apysakoje vaizduojama bajoriškam sluoksniui priklaususių moterų kasdienybė, romantizuojama nykstančios dvarų kultūros aplinka.
 3. G.Petkevičaitė-Bitė.
 4. Atsakymai gali būti įvairūs.

II UŽDUOTIS

Miestas	Baltų genties teritorija	Miestas, miestelis (jį reikia įrašyti)
Naujoji Akmenė	žiemgalių	Pakruojis
Palanga	kuršių	Skudodas
Raseiniai	žemaičių	Kelmė
Rokiškis	sėlių	Dusetos
Seinai	jotvingių	Druskininkai

III UŽDUOTIS

1. Francas Kafka. Metamorfozė.
2. Ovidijaus Metamorfozės.
3. Pasakoje „Eglė žalčių karalienė“ (motina ir jos vaikai virsta medžiais).

IV UŽDUOTIS

1. Steponas Batoras, Lietuvos ir Lenkijos valdovas (1576–1586). Jam valdant buvo laimėtas 25 metus trukęs Livonijos karas, per kurį Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė kovojo su Maskva. Livonijos pergalė nulėmė ne tik Batoro karinės ir politinės reformos, bet ir jo paties, su kariuomene dalyvavusio pagrindiniuose mūšiuose, pasišventima ir drąsa. Sustabdžius Maskvos agresiją, Lietuvos valstybė

atsikvėpė nuo daugiamečio karo, taikos laikotarpiu suklestėjo renesansinė švietimo ir kultūros plėtra, todėl sėkmingą Batoro valdymo laikotarpį Radvanas pagrįstai pavadino Lietuvos aukso amžiumi.

2. Pagrindinis poemos herojus yra Lietuvos karvedys Mikalojus Radvila Rudasis (1515–1582), vadovavęs Lietuvos kariuomenei Livonijos karo mūšiuose su Maskva. Jo pasiektos pergalės sudaro poemos siužeto pagrindą. Radvanas savo poemos pavadinimą *Radviliada* sukūrė remdamasis antikinių herojinių poemų analogijomis, kurių pavadinimai buvo sudaryti iš pagrindinio herojaus vardo (pavyzdžiui, Homero *Iliada*, Vergilijaus *Eneida* ir kt.).
3. Herojinė poema pasižymi tuo, kad joje veikia pagrindinis personažas, įveikiantis iki tol buvusias negandas ar kliūtis, atliekantis valstybei ar tautai lemtingus, gerovę, taiką atnešančius žygius ar darbus. K. Donelaičio *Metų* siužetas ir kompozicija visiškai kitokia: *Metuose* nėra nei herojinių žygių, nei vieno individualaus personažo.

V UŽDUOTIS

1. Kuršiai. Kadangi dabar žemaičiai geografiškai koncentruojasi aukštumose (Telšių aukštumoje), o žemumose (kur buvo senosios žemaičių žemės) yra tarmės pakraščiai.
2. Skiriasi tuo, kad kalbininkai terminą *baltai* vartoja tik indoeuropiečių kalbų šakai, kuriai priklauso lietuvių, latvių ir kai kurios mirusios kalbos, pavadinti, o geografiškai baltais gali vadinti (visas) tautas, kurios gyvena aplink Baltijos jūrą (dažnai baltais pavadinami trijų Baltijos respublikų – Lietuvos, Latvijos, Estijos – gyventojai; taip pat baltais vadinosi Latvijoje ir Estijoje (Livonijos teritorija) gyvenę vokiečiai kolonistai).
3. Jis išlieka nepakitęs. Su *ie*.
4. ž. Zarasai.
5. Vakarų aukštaičių. Prūsų.
- 6.

Žodis	pateikto žodžio balsis (dvigarsis, dvibalsis)	panevežiškiai (Biržai)	šiauliškiai (Baisiogala)	kretingiškiei (Kretinga)	vilniškiai (Ignalina)
juokas	uo	uo	uo	ou	uo
pempių	em	im	em	èm	im
žąsį	ą	ū	ą	o	ū

VI UŽDUOTIS

1. Maironis (ištrauka iš Aldonos Ruseckaitės romano *Šešėlis JMM*).
2. Abraomas Kulvietis (ištrauka iš Editos Barauskienės romano *Amžinasis keleivis Abraomas iš Kulvos*).
3. Salomėja Nėris (ištrauka iš Viktoro Alekno biografinės apybraižos *Salomėja*).

VII UŽDUOTIS

1. Siekinys, padarytas iš veiksmazodžio *vakaruoti* bendraties kamieno *vakaruo-*. Atsakymai gali būti įvairūs, pvz., *dainuoti, dainuoja, dainavo*.
2. Prieveiksmis. Reiškia ypatybės ypatybę.
3. Grynieji tariniai (*nukliedėdavo, nutildavo*) ir suvestinis tarinys (*pradėdavo knarkti*). Veiksny.

4. (Prijungiamasis) jungtukas *kol* vartojamas prijungiamajam sakiniui prijungti, (sujungiamasis) jungtukas *ir* vartojamas sujungiamiesiems sakiniams sujungti.
5. Nes būtasis dažninis laikas padarytas iš veiksmažodžio bendraties *gesti* šaknies *ges-*, kur nėra nosinės balsės. Esamojo laiko padalyvyje *gęstant*.
6. iš veiksmažodžio *pasakoti* būtojo kartinio laiko kamieno *pasakoj-*. Priesaga *-imas*.

VIII UŽDUOTIS

1. Europos Renesanso mene pradėta plėtoti Arkadijos (istoriškai senovės Graikijos regionas) tema buvo nuoroda į idealų, laimingą gyvenimą gamtos prieglobstyje, žemiškąją rojų. Ypatingo dramatismo ši tema įgavo ir labiausiai išplėtotą buvo Baroko epochoje, kuomet Arkadijos motyvai (gamta, nerūpestingas piemenų gyvenimas) buvo susieti su jų prieštaromis - mirties ženklais (kapas, kaukolė). *Et in arcadia ego* tema ėmė reikšti žemiškojo gyvenimo trumpalaikiškumą ir buvo populiarus Baroko epochos literatūroje ir mene dominavusio topo *memento mori* (prisimink, kad mirsi) variantas.
2. Biblinis pasakojimas apie Adomo ir Ievos išvijimą iš rojaus sodo.
3. Utopija, „vieta, kurios nėra“.

IX UŽDUOTIS

1. Yra 6 skiemenys. Jų pagrindą sudaro dvigarsiai (skiemens par-, -skren-, -dan-), ilgieji balsiai (-čią, -ščią), dvibalsiai (pauk-).
2. *Dirvinis*, 1 kirčiuotė. Priklauso nuo pamatinio žodžio *dirvą*, kuris yra 2 kirčiuotės, kirčiavimo, nes tada, kai pamatinio žodžio daugiskaitos naudininke yra kirčiuotas priešpaskutinis skiemuo, kirtis tame skiemenyje išlieka ir priesagos vedinyje.
3. Tikslui reikšti. Veiksmažodžio bendratimi *nakvoti*.
4. *rajonas, biosfera, rezervatas, direktorius*. Mokslinio stiliaus tekstams.
5. Atsakymai gali būti įvairūs: *būti, atsirasti, gausėti, įvykti, mažėti, pasitaikyti* ir kt.

X UŽDUOTIS

1. Jie visi turi priešdėlius. Veiksmažodžiai.
2. *Į-* ir *sq-*; *į-* turi variantus *im-*, *in-*, *sq-* – *sam-*, *san-*.
3. Morfemų *im-* ir *sam-*. Nes jos yra toje pačioje pozicijoje – prieš *p*.
4. Jis taip pat turi priešdėlinę morfemą *im-*. Žodžio *sambėgis*.
5. Jie neturi priešdėlių. Jis taip pat turi priešdėlinę morfemą *san-*.

XI UŽDUOTIS

Kūrinio pavadinimas	Žanras	Epocha arba kryptis
1. <i>Tūla</i>	Romanas	Šiuolaikinė (XX a.) literatūra
2. <i>Gyvenimas–tai sapnas</i>	Drama	Barokas
3. <i>Kainas</i>	Misterija	Romantizmas
4. <i>Kuprelis</i>	Romanas	Impresionizmas
5. <i>Eneida</i>	Epas	Antika (romėnų literatūra)
6. <i>Petras Kūrmelis</i>	Apysaka	Realizmas
7. <i>Anykščių šilelis</i>	Poema	Romantizmas

Kūrinio pavadinimas	Žanras	Epocha arba kryptis
8. <i>Mažvydas</i>	Poetinė drama	Sovietinio laikotarpio literatūra
9. <i>Vilks provininks</i>	Pasakėčia	Apšvieta
10. <i>Raganius</i>	Apysaka	Neoromantizmas

XII UŽDUOTIS

- Henrikas Radauskas.
- „Fontanas“.
- Atsakymai gali būti įvairūs. Radausko poezijai būdingas atsiribojimas nuo lokalaus konteksto, socialinių problemų, ji parašyta modernaus neoklasicizmo stiliumi, turi ekspresionizmo estetikos bruožų. Meno ir gamtos santykis, jų transformacijos, kultūrinės aliuzijos, mirties įvaizdžiai, siurrealistiniai ir fantastiniai, pasakų motyvai yra saviti šio poeto kūrybos akcentai. Lyrinis šios poezijos subjektas yra autoironiškas, skeptiškas estetas. Poezijai būdingas tapybiškumas, sceniškumas ir muzikalumas.

XIII UŽDUOTIS

Sakiniai ar teksto atkarpos, kur vartojama naujažodžių	Naujažodis	Naujažodžio reikšmė
„Iš patirties žinau – kaip ir kaip būtume pasirodę, atsiras plūgų, kuriems neįtiksi. Ir daina prasta, ir ne tą dainininką pasiuntėme, ne taip apsirengėme. Žmonėms smagu tai daryti – krauti mėšlą vežimais ir versti ant tų, kurie ėjo, važiavo, darė.“	plūgas	(viskuo) nepatenkintas tamsuolis
Lietuvos bankų asociacija kartu su žinomais šalies dizaineriais sugalvojo, kaip atlaisvinti piniginę, ir pasiūlė kortelėms naują stilingą aksesuarą – kortelines.	kortelinė	dėklas kortelėms laikyti
Specialiojo būrio pasienietis spėjo patiesti priverstinio stabdymo juosta, vadinamąjį ežį, kurį „Subaru“ pervaziavo. (...) Automobiliu pareigūnai pradėjo sekti bėglį.	ežys	priverstinio automobilio stabdymo juosta kelyje
Mane taip pat labai neigiamai veikia šiukšlynas, bujojantis dabartinėje lietuvių vartojamoje kalboje. Tas nelemtas šiukšliažodis „Ta prasme“ kiekviename žingsnyje, kur reikia (dažniausiai nereikia) vartojamas.	šiukšliažodis	kalbą teršiantis pertaras (žodžių junginys)
Barzdą, ūsus ir peruką S. Jačėnas pirkė Sankt Peterburgo „Teatro parduotuvėje“ ir anuomet už tai mokėjo apie šimtą rublių. Drabužius	seneliautojas	Kalėdų Senelio vaidintojas

tik susituokus seneliautojui pasiuvo žmona Nijolė.		
Tiramisas – pats populiariausias itališkas desertas. Vasarą pasigaminkite šio deserto ne su kava, o su šviežiomis braškėmis.	tiramisas	itališkas desertas

Kortelinė: pamatas yra žodžio kortelė kamienas kortel- ir priesaga –inė.

Seneliautojas: pamatas yra žodžio seneliauti kamienas seneliau- ir priesaga –tojas.

XIV UŽDUOTIS

1. Abraomas Kulvietis. Jo „Tikėjimo išpažinimas“ (1543 m.) yra pirmasis Lietuvos Reformacijos kūrinys, parašytas 1543 m. Karaliaučiuje, kur Kulvietis turėjo bėgti dėl Vilniuje prasidėjusio jo persekiojimo ir iškeltos bažnytinio teismo bylos. Kūrinyje buvo kritikuojamos Katalikų bažnyčios ydos, kviečiant imtis tikėjimo ir Bažnyčios reformų.
2. Su Martyno Liutero veikla 1517 m. Vitenberge, Vokietijoje.
3. Abraomas Kulvietis, Stanislovas Rapolionis, Martynas Mažvydas, Mikalojus Radvila Juodasis, Andrius Volanas, Jonas Bretkūnas ir kt.
4. Karaliaučiaus universitetas (įkurtas 1544 m.).

XV UŽDUOTIS

1. Galima suskirstyti į tris grupes, pirmosios grupės trumpiniai yra atsiradę iš pirmojo kamieno (pvz., *Skiras*), antrosios grupės trumpiniai – iš pirmojo kamieno ir antrojo pradžios (pvz., *Mažva*), trečiosios grupės – iš antrojo kamieno (pvz., *Vydas*).
2. *-kė* (*Dom-kė*), *-ša* (*Rim-ša*), *-iokas* (*Alg-iokas*), *-aškė* (*Mind-aškė*), *-ošius* (*Skirm-ošius*), *-uška* (*Alm-uška*). Vienos jų yra priebalsinės (*-k-*, *-š-*), o kitos – balsinės (*-iokas*, *-aškė*, *-ošius*, *-uška*).

XVI UŽDUOTIS

1. Kazimieras Jaunius.
2. Juozas Balčikonis.
3. Fridrichas Kuršaitis.
4. Danielius Kleinas.